NICOLAE FELECAN, DAIANA FELECAN

CU PRIVIRE LA UNELE COMPLEMENTE (NECIRCUMSTANȚIALE)

1. *Gramatica limbii române* (GALR 2005, 2008), în două volume (I. *Cuvântul*, II. *Enunțul*), este un tratat ştiinţific ce-şi propune „o descriere actualizată a structurii gramaticale a limbii române". În acest scop, autorii au folosit rezultatele ştiinţifice acumulate în decursul a patru decenii scurse de la ediţia precedentă (GLR), precum şi o abordare metodologică diversă, în conformitate cu modul de înţelegere a fenomenului lingvistic actual. Fiind o lucrare colectivă, GALR este, pe alocuri, tributară punctelor de vedere proprii autorului sau autorilor care au elaborat un capitol ori altul. Prin aceasta ea rămâne deschisă

> „[...] către şi pentru studii ulterioare, dar şi un temei şi un imbold de înnoire a predării (gramaticii) limbii române în şcoală, în sensul înţelegerii organizării limbii şi a mecanismelor de utilizare a sistemului în procesul de comunicare." (GALR 2005, 2008, vol. I, p. XII).

În ansamblu, GALR aduce o mulţime de noutăţi, atât în modul de prezentare generală a problemelor, cât şi în cadrul fiecărui element în parte. Volumul I, *Cuvântul*, prezintă fenomenele lingvistice aparţinând gramaticii cuvântului, considerate în calitatea lor de componente ale sistemului. Volumul II, *Enunțul*, înfăţişează disponibilităţile combinatorii, ca modalităţi de ansamblu a structurilor sintactice şi este ordonat în două părţi: *Organizarea structural-ierarhică*, cuprinzând structurile sintactice şi funcţiile sintactice, şi *Organizarea discursivă*, cu referire la construcţia discursului (a structurilor sintactice deviante), tipurile de discurs, organizarea informaţională a enunţului, organizarea prozodică a enunţului, implicaţiile sintactice ale punctuaţiei.

2. În cele ce urmează ne vom referi doar la capitolul *complemente*. Faţă de lucrările precedente, tradiţionale, acum se face o distincţie netă între complementele necircumstanţiale, numite doar *complemente*, şi complementele circumstanţiale, numite doar *circumstanțiale*. Opţiunea aceasta se justifică, credem, prin faptul de natură strict gramaticală: complementele apar ca determinanţi, în general, obligatorii pe lângă verbe, adjective, adverbe şi interjecţii, în timp ce circumstanţialele sunt, cu puţine excepţii, facultative. Ele arată doar „circumstanţele", „împrejurările" în care are loc acţiunea verbală sau se manifestă calitatea exprimată prin adjectiv ori adverb.

Gramaticile româneşti nu conţin acelaşi număr de complemente. Majoritatea, mai ales cele tradiţionale (GLR, vol. II, p. 149; Avram 1997, p. 362; Felecan 2002, p. 165), descriu trei complemente: direct, indirect şi de agent. Cele mai vechi

(Heliade 1980[1]; Iordan 1956[2]) vorbesc doar de două complemente (direct şi indirect), iar altele ridică numărul acestora la patru (dar fără a fi aceleaşi)[3] şi chiar la cinci[4].

GALR admite şapte complemente: *direct*, *secundar*, *indirect*, *prepoziţional*, *de agent*, *posesiv*, *comparativ*. Ele îşi găsesc motivaţia printr-o mai profundă demarcaţie a trăsăturilor caracteristice (complementul secundar, complementul prepoziţional), printr-o nouă viziune asupra determinărilor (complementul posesiv) ori printr-o nouă abordare a funcţiei de tip completiv (complementul comparativ)[5].

Sub formă de tabel, situaţia complementelor din GLR şi GALR se poate prezenta astfel:

GLR	**GALR**	**Observaţii**
1. Complement direct	1. Complement direct 2. Complement secundar	
2. Complement indirect	3. Complement indirect 4. Complement prepoziţional	
3. Complement de agent	5. Complement de agent	
	6. Complement posesiv	Din atributul pron. datival
	7. Complement comparativ	Din circ. de mod comparativ

Faptele nu sunt cu totul noi, ele se găsesc şi în lucrări anterioare.

3. Complementul secundar, de pildă, este analizat de Valeria Guţu Romalo încă din 1973 (p. 170-172), pe baza observaţiilor făcute de L. Vasiliu (1967), şi de Gabriela Pană Dindelegan (1974). Prezenţa unor particularităţi distincte – incompatibilitatea dublării, posibilitatea înlocuirii prin anumite pronume [nedefinite: *ceva, orice*, demonstrativul cu valoare „neutrală" *asta* (*aceasta*), negativul *nimic*, adverbul *atât*(*a*)], ocurenţa cu un complement direct „animat" – a dus la recunoaşterea unei poziţii sintactice diferite de cea de complement direct, denumit prin *comple-*

[1] „Complinirea unui verb este sau Dreaptă, sau Ne-dreaptă, sau Întâmplătoare" (p. 245).

[2] „[…] avem două feluri de obiecte gramaticale: unul direct (sau drept) şi altul indirect (sau nedrept)" (p. 631).

[3] *Complement direct*, *indirect*, *de agent*, *sociativ* (Şerban 1970, p. 208; *Complement direct*, *indirect*, *de agent*, *intern* (Dimitriu 1982, p. 237; Dimitriu 2002, p. 1374 şi urm.; Nagy 2005, p. 239); *Complement direct*, *indirect*, *de agent*, *de materie* (Zugun 1993, p. 38-43).

[4] *Complement direct*, *indirect*, *de agent*, *de reciprocitate*, *comparativ* (Irimia 1997, p. 408-426; Merlan 2001, p. 94 şi urm.

[5] Tot de şapte c*omplemente*, dar *direct*, *indirect*, *de agent*, *sociativ*, *opoziţional*, *cumulativ*, *de excepţie*, vorbeşte şi Craşoveanu 1973, p. 3.

ment secundar. GALR nuanțează caracteristicile sintactice şi semantice ale acestui complement, stabilindu-i şi clasele de substituție (II, p. 392-396).

Aşadar, în loc să mai vorbim de verbe „cu dublă tranzitivitate" sau care cer două complemente directe – unul al persoanei şi celălalt al lucrului –, printr-o nuanțare a detaliilor, admitem două complemente diferite – unul direct, care poate fi dublat ori înlocuit prin clitic, şi altul secundar, care nu poate fi nici dublat şi nici înlocuit prin clitic. Prezența sa în enunț este condiționată de ocurența complementului direct.

4. O problemă de interpretare ridică şi complementul comparativ. Gramaticile româneşti, aproape în unanimitate, plasau complementul comparativului în categoria circumstanțialelor. Faptul ține de includerea într-o singură categorie sintactică a circumstanțialului de mod (varianta de mod comparativ), indiferent de regent, atunci când caracterizarea se face printr-o comparație:

> (1) „Trec anii, **trec** lunile-*n goană* / Şi-*n zbor* săptămânile **trec**." (Topârceanu, *Balada chiriaşului grăbit*)
>
> (2) „Calea laptelui e-n vale / **mai aproape** *decât ieri* / Când era deasupra noastră / pretutindeni, nicăieri." (Lucian Blaga, *apud* Irimia 1997, p. 422)

Între cele două tipuri de structuri există o diferență dată, în primul rând, de obligativitatea sau nonobligativitatea prezenței determinării în enunț. În primul exemplu, determinanții *-n goană*, *-n zbor* pot lipsi, fără ca fraza să sufere (*Trec anii, trec lunile, trec săptămânile*), în timp ce în al doilea exemplu prezența complinirii *decât ieri* este obligatorie (**Calea laptelui e-n vale mai aproape. / Când era deasupra noastră / pretutindeni, nicăieri*). Dumitru Irimia vedea în asemenea tipuri de structuri şi o diferență stilistică (p. 421), afirmând că

> „prin conținutul lor, structurile din prima categorie reprezintă realizarea, *cu mijloace stilistice* [subl. a.], a circumstanțialului de mod." (Irimia 1997, p. 421),

în timp ce

> „structurile din cea de a doua categorie nu mai reprezintă realizarea circumstanțialului de mod, ci termenul al doilea, *de referință* [s.a.], în desfăşurarea opoziției categoriei gramaticale a intensității, […] *complinire semantică obligatorie* [s.a.] în câmpul sintactic deschis de termenul regent." (*ibidem*, p. 422)

Diferența dintre aceste structuri poate fi dovedită şi prin procedeul înlocuirii. În primul exemplu determinările *-n goană*, *-n zbor* admit, în locul lor, unul din adverbele *repede*, *iute* (*trec anii, trec lunile repede şi iute săptămânile trec*), în timp ce în al doilea caz acest tip de înlocuire este imposibil (**Calea laptelui e-n vale mai aproape repede*).

De obligativitatea prezenței în enunț vorbea, încă din 1978, şi Vladimir Robu:

> „Toți termenii implicați în relația comparativă răspund negativ la testul omisiunii, constituind o implicație sintactică trilateral necesară, adică, dacă facem abstracție de nucleul verbal, după cum determinantul comparativ implică regentul comparat, tot

aşa acesta nu poate figura în construcţie fără termenul cu care se compară.” (Iordan, Robu 1978, p. 669)

Reiese că acest determinant nu este un circumstanţial, a cărui prezenţă nu impune obligativitate, ci se motivează prin statutul obligatoriu al existenţei sale, urmare a unei „comparaţii gramaticale”[6].

Ajungem în felul acesta la situaţia descrisă de toate gramaticile latineşti, care vorbesc numai de „complementul comparativului şi al superlativului”[7], comparativul impunând două structuri: ablativ: **felicior** *Augusto*, **melior** *Traiano*, **minor** *fratre*, sau precedat de adverbul *quam* şi acordat: **felicior** *quam Augustus*, **melior** *quam Traianus (feliciorem quam Augustum*, *meliorem quam Traianum*) („mai ferici decât Augustus, mai bun decât Traianus”), **minor** *quam frater* (**minorem** *quam fratrem)* („mai mic decât fratele”), iar superlativul trei: genitiv (partitiv): *Gallorum omnium* **fortissimi** sunt Belgae, acuzativ precedat de prepoziţia *inter*: *inter Gallos omnes* **fortissimi** sunt Belgae, sau ablativ precedat de prepoziţia *ex (e)*: *ex Gallis omnibus* **fortissimi** sunt Belgae („dintre gali cei mai curajoşi sunt belgii”).

Şi în română se cunosc mai multe realizări prototipice ale comparativului în funcţie de formele pe care le are. Comparativul de inegalitate (de superioritate şi inferioritate), alcătuit din adverbul *mai* (cel de superioritate) şi *mai puţin* (cel de inferioritate) plus forma adjectivului la pozitiv – *mai bun*, *mai puţin bun* – realizează o construcţie introdusă prin conectivele *decât*, *ca* şi uneori *de*[8]: Ovidiu este **mai înalt** *decât Alexandru*. Zahărul e **mai puţin dulce** *decât mierea*. Limba taie **mai rău** *ca sabia* (proverb). Cât de mare-i pământu, / Ce-i **mai rău** *ca urâtu* (folclor).

Comparativul de egalitate, format din expresiile *la fel de* (*la fel cu*), (*tot*) *aşa de*, *tot atât de*, plus adjectivul la pozitiv, acceptă conectivele *ca* (*ca şi*), *precum*, *cât* sau *cum* plus propoziţie: Persoane **la fel de tinere** *ca tine*; Alexandru e **tot aşa de isteţ** *ca Ovidiu*; Mesteacănul e **tot atât de înalt** *ca şi plopul*; Alexandru este **la fel de liniştit** *cum era şi tatăl său*.

Superlativul relativ, alcătuit din articolul demonstrativ *cel*, *cea*, *cei*, *cele* plus forma comparativului (de superioritate sau de inferioritate), cere un complement precedat de prepoziţiile *dintre* şi *din*: Alexandru e **cel mai tânăr** *dintre ei*, Alexandru e **cel mai tânăr** *din clasă.* Mai rar se întâlnesc şi prepoziţiile *în*, *între*, *de*: „Te rog să laşi în pace muza, / Căci tu eşti **cel mai prost** poet, / *În Siracuza*” (Coşbuc, în GLR, I, p. 129); „Dar pentru ce oraşul atât de strălucit / Acum *între oraşe* e **cel mai umilit**?” (Alexandrescu, în GLR, I, p. 129); Eşti **cel mai viclean** *de aici* (în GLR, I, p. 129)[9]. Faptele menţionate, la care se adaugă şi alte precizări

---

[6] E. Vasiliu, Golopenţia-Eretescu 1969, p. 281-293; Irimia 1997, p. 422; Nagy 2005, p. 313.

[7] Vezi Bujor, Chiriac 1958, p. 164-166; Vasilescu, Barbu 1961, p. 156, 172; Hofmann, Szantyr 1965, p. 154-155; Sluşanschi 1994, p. 25-26.

[8] Prepoziţia *de* introduce în româna contemporană complementul comparativ care arată măsura, fiind legată de existenţa unui numeral: Am parcurs o cale **mai (puţin) lungă** *de 80 de kilometri* (în GLR, I, p. 127).

[9] O analiză minuţioasă a problemei în Carabulea 1957, p. 19-27.

cuprinse în GALR (2005, vol. II, p. 450-461; 2008, vol. II, p. 473-485), susțin ideea considerării complementului comparativ în categoria complementelor.

5. Față de o abordare atât de minuțioasă a funcțiilor sintactice, ne întrebăm de ce GALR nu acordă un statut de sine stătător şi complementului intern, menționat ca atare în câteva lucrări, precum C. Şotropa (p. 174), Al. Graur (1973, p. 193), C. Dimitriu (1982, p. 253; 2002, 1387-1393), Rodica Nagy (2005, p. 267-275), având şi el particularități tipice, între care trăsătura de a fi exprimat, întotdeauna, printr-un nume, articulat sau nearticulat, înrudit formal sau/şi semantic cu verbul pe care-l determină: *şi-a trăit* ***traiul****, şi-a mâncat mălaiul*; *a trăi* ***o viață*** *frumoasă*; *a merge* ***un drum*** *lung* etc.

E adevărat că, în majoritatea lucrărilor de gramatică, acest complement este menționat în cadrul complementului direct, fie ca o specie distinctă[10], fie ca o particularitate legată de natura numelui cu funcția de complement direct[11].

O analiză minuțioasă a acestui complement a fost făcută, încă din 1956, de către Petru Creția (1956, p. 115-120), care făcea, în privința complementului intern nearticulat, următoarele observații:

> „el este întotdeauna *însoțit de un atribut* [s.a.] care îl califică[12]; grupul substantiv nearticulat + atribut poate fi întotdeauna înlocuit cu un complement circumstanțial care se referă la verbul respectiv şi este în aproape toate cazurile un circumstanțial de mod: Om trăi *viață dulce* [= bine, plăcut], Am trăit *trai rău* [= rău], Trăieşte *viață cârpită cu ață* [= sărăcăcios, din greu], Adormind *somn greu* [= adânc], Ați luptat *luptă deşartă* [= zadarnic], Merse *cale lungă* [= mult], *Mare greşeală* am greşit [= grav], Se veseliră *veselie îngerească* [= îngereşte, ca îngerii], Va lăcrima *lacrimă de bucurie* [= de bucurie], Au gonit *goană multă* [= mult, îndelungat]".

Pentru însoțirea complementului intern de către un atribut, autorul menționat aduce următorul argument:

> „În loc să se complinească direct verbul intranzitiv printr-un circumstanțial, se califică printr-un atribut complementul său intern, […] nearticulat, pentru că el nu se detaşează de verb ca o realitate determinată sau determinabilă, ci serveşte doar ca instrument pentru realizarea unei construcții mai expresive. […], căci raportul dintre substantiv şi atribut este întotdeauna mai concret şi mai uşor de ilustrat cu o imagine decât raportul dintre verb şi circumstanțial: *o cale lungă* solicită imaginația mai puternic decât *a merge mult*, *viața dulce* se simte mai viu decât *a trăi bine*, *lacrimile de bucurie* se văd, *a plânge de bucurie* este mai palid etc. Pe lângă aceasta, acolo unde verbul şi substantivul au acelaşi radical are loc un fenomen de repetiție, de

[10] „Complementul direct care determină un verb intranzitiv se numeşte complement intern, deoarece este exprimat printr-un substantiv care are aceeaşi rădăcină cu verbul respectiv sau face parte din aceeaşi sferă semantică cu acesta." (GLR, II, p. 157-158)

[11] „Alte verbe pot avea ca obiect direct un substantiv aparținând aceleiaşi familii de cuvinte ca verbul sau foarte apropiat de acesta din punctul de vedere al înțelesului." (Iordan 1956, p. 660) Abia într-o notă (p. 660, nota 1), Iorgu Iordan spune: „Unii lingvişti folosesc termenul *obiect intern* în legătură cu asemenea obiecte". Pentru alte detalii, vezi şi Puşcariu 1976, p. 147; Şerban 1970, p. 213; Vasiliu, Golopenția 1969, p. 103-104; Avram 1997, p. 195; Draşoveanu 1997, p. 128; Irimia, 1997, p. 411.

[12] Vezi şi Dimitriu 2002, p. 1391-1392.

reluare, de aliterație, de ecou lingvistic, întotdeauna expresiv, fenomen numit în gramatici figură etimologică (figura etymologica).” (*ibidem*, p. 119).

Aşadar, între complementul intern şi verbul determinat este o strânsă legătură, în sensul că ambele elemente trebuie să derive din aceeaşi rădăcină sau să facă parte din aceeaşi sferă semantică, ceea ce nu se întâmplă prea des.

„Frecvența redusă a complementului intern se explică şi prin numărul mic de substantive principial comune în care se poate concretiza.” (Dimitriu 2002, p. 1392)

Apoi, unele verbe îşi pot schimba, în timp, regimul de determinare: de la complement direct să treacă la un complement intern sau invers, ori să se poată construi atât cu un complement direct cât şi cu unul intern: *a visa* ***un vis*** *frumos* (c. intern)/*a visa* ***o excursie***/[***că a plecat în excursie***] (c. direct/completivă directă). În latină, de pildă, *mergere* „a arunca în apă, a scufunda, a îneca” era tranzitiv şi cerea un complement direct: *aves* ***se*** *in mari mergunt* (Cicero) „păsările se afundă în mare” (Guțu 1983, s.v. *mergo*), în timp ce în română, *merge* se construieşte cu un complement intern: *merge* ***cale*** *lungă*, *merge* ***un drum*** *lung*. Alte verbe, de tipul *a ordona*, *a plămădi*, *a plănui*, *a porunci* etc., cer un complement direct exprimat printr-o completivă directă, după ce inițial vor fi fost determinate de un complement intern, concretizat într-un substantiv comun cu acelaşi radical cu verbul, plus o propoziție apozitivă, cu rol de a explicita numele: *a ordonat* ***un ordin****, (anume) [să nu se mai caute dreptatea]* (c. intern + propoziție apozitivă) / a ordonat [să nu se mai caute dreptatea] (completivă directă). Prima structură era şi greoaie şi pleonastică, întrucât şi substantivul-complement intern şi propoziția apozitivă trimiteau, fără motivație semantică, la acelaşi referent[13].

„Aşadar, opoziția tranzitiv/intranzitiv nu numai că nu este strictă, ci nu este nici măcar constantă[14]: se poate vorbi pe bună dreptate de un continuum între două extreme funcționale, […] între care se înscriu alte grupări de verbe, utilizate fie „absolut”, fie cu un complement direct, fie cu un alt complement sau chiar cu nuanțe distincte de sens (Sluşanschi 1994, p. 45).

Prin prisma celor spuse până acum, suntem de părere că sunt puține verbele care pot avea un complement intern, şi acesta numai dacă este exprimat printr-un substantiv comun, înrudit formal cu verbul sau din aceeaşi sferă semantică cu el: *a cânta* ***un cântec***, *a merge* ***un drum***, *a trăi* ***un trai***, *a visa* ***un vis*** etc.

Față de complementul direct, cel intern se caracterizează şi prin faptul că se realizează numai la nivel de propoziție şi nu admite dublarea şi nici morfemul *pe*.

---

[13] Dimitriu 2002, p. 1391.

[14] Vezi în acest sens aprecierile din diferitele gramatici asupra naturii verbelor urmate de un complement intern: intranzitive (Puşcariu 1976, p. 147; Creția 1956, p. 115-120; GLR, II, p. 158; Avram 1997, p. 195; Irimia 1997, p. 411; GALR 2005, vol. II, p. 374; 2008, p. 395), semitranzitive (Jespersen 1924/1971, p. 186, 187, 217; Frontier 1997, p. 95; Riegel, Pellat, Rioul 1998, p. 220-221; Dimitriu 1982, p. 249-253), cu tranzitivitate limitată (Coteanu 1982, p. 167), pseudotranzitiv (Bărbuță 1992, p. 51), verb de acțiune bivalent (Manea 1990, p. 447-461), verbe insuficiente completiv (Dimitriu 2002, p. 1390), verbe cu insuficiență completivă de tip gramatical (Nagy 2005, p. 271).

De menționat este şi faptul că această construcție este prezentă şi în latină, încă din perioada arhaică. Tradiția gramaticală împarte aceste extinderi expresive în trei categorii: (1) „figura sinonimică”, atunci când complementul este înrudit doar semantic cu verbul pe care îl determină: ***viam*** *ire*, ***iter*** *proficisci*, ***aetatem*** *vivere*, ***proelia*** *pugnare*, (2) „figura etimologică”, atunci când verbul şi complementul său derivă din aceeaşi rădăcină: ***iter*** *ire*, ***vitam*** *vivere*, ***somnium*** *somniare*, ***pugnam*** **pugnare**, (3) complementul intern este distanțat de sfera semantică a verbului, întrucât numele prin care se redă provine din prescurtarea unei expresii sau dintr-o restrângere ori lărgire de înțeles[15]: ***Bacchanalia*** *vivere* (Iuvenal) (< ***Bacchanalium*** *vitam vivere*) „a trăi o viață de orgii”, ***lapides*** *loqui* (Plaut) „a spune cuvinte grele” (*lapis*, *-idis* „piatră”), ***hircum*** *sapit* (Plaut) „miroase a țap; pute” (*hircus*, *-i* „țap, țap puturos”)[16]. Acest model de construcție, sub influența limbii greceşti, s-a extins şi a fost prezent în întreaga latinitate. Pe de altă parte, sublinia şi Petru Creția (1956, p. 119), şi în limba română tiparul respectiv caracterizează vorbirea populară şi scrierile religioase, în majoritate traduceri, fie după originale greceşti, în care fenomenul este foarte răspândit, fie după tălmăciri în slavonă.

Drept urmare, motivul invocat în GALR în detrimentul acceptării unei funcții sintactice distincte a complementului intern, construcție „accidentală”, după verbe intranzitive, cu

> „un statut intermediar între tranzitive şi intranzitive, deoarece, formal, satisfac condițiile de tranzitivitate, dar nu şi pe cele sintactico-semantice [...]” (2005, II, p. 374; 2008, p. 395),

poate fi discutat. Însuşi Petru Creția afirma că acest complement intern

> „este izolat în limbă şi nu reprezintă un procedeu gramatical important şi viu.” (Creția 1956, p. 119).

Totuşi, prin trăsăturile distincte pe care le are, considerăm, în acord cu ideea exprimată de C. Dimitriu, că

> „este mai avantajoasă ipoteza că complementul intern reprezintă o funcție sintactică de sine stătătoare, diferită de complementul direct” (Dimitriu 2002, p. 1388)[17].

6. Şi prin fragmentarea complementului indirect în complement indirect (în cazul dativ) şi complement prepozițional se ajunge la o mai bună înțelegere a ceea ce înseamnă „destinatar sau beneficiar al procesului codificat prin verb” (GALR, vol. II, p. 397) şi situația în care verbul (sau un alt regent) „impune nominalului o anumită prepoziție şi îi atribuie un anumit rol semantic” (GALR, vol. II, p. 416).

---

[15] Sluşanschi 1994, p. 44-45; vezi şi Ernout, Thomas, p. 25-27.
[16] Guțu 1983, s.v. *hircus*.
[17] Vezi şi Nagy 2005, p. 275.

Nr. crt.	Complementul	Verb	Interj.	Adj.	Adv.	Implică co-ocurența cu alte compl. sau cu un nominal	Clasa de substituție	Particularități
1.	direct	+	+	–	–	–	Nominal în Acuzativ. Alte părți de vorbire substantivizate. Adverbe în *-eşte* (*româneşte*, …) Forme v. impers. (inf., supin, gerunziu). C. dir. (rel. şi conjunct.).	După v. tranzitive. Poate fi dublat şi exprimat prin clitic. Numele de persoa-nă se construieşte cu *pe* + Acuzativ.
2.	secundar	+	–	–	–	c. direct	Subst. inanimate în A. Pron. inanimate în A. Verb la infinitiv. C. secundară (relativă şi conjuncțională).	Nu acceptă dubla-rea, exprimarea prin clitic şi realizarea cu *pe*.
3.	intern	+	–	–	–	–	Subst. comune în A., înrudite formal sau/şi semantic cu verbul.	După v. intranzitive. Nu acceptă dubla-rea şi pasivizarea. Se realizează numai la nivel de prop.
4.	indirect	+	+	+	+	–	Nominal în Dativ. Clitic de pr. pers. sau refl. în Dativ. C. indirectă (relativă).	După v. intr. şi tr. Se poate dubla şi realiza prin clitic.

5.	prepozițional	+	+	+	+	–	Nominal în A. precedat de prep. Nominal în G. precedat de prep. V. la inf. sau supin precedat de prepoziție. C. prep. (relativă şi conjuncțională).	Nu se poate realiza prin clitic şi nici nu se poate dubla.
6.	de agent	+	–	+	–	–	Nominal în A. precedat de prep. *de, de către* Completivă de agent (relativă).	Numai după v. la diateza pasivă sau adj. postverbale, derivate cu suf. -*abil*, -*ibil*.
7.	posesiv	+	–	–	–	nominal	Clitic de pronume personal sau reflexiv în Dativ. Prop. relativă dublată prin clitic în regentă.	Poziția sintactică de c. posesiv rezultă din amalgamarea GV cu un GN.
8.	Comparativ	–	–	+	+	–	*Decât, ca* + nominal în A. *Decât, ca* + grup nominal, adverbial sau verbal, îndeplinind o altă f. sintactică decât cea de subiect. *Decât* + prop. Comparativă.	

În ciuda asemănărilor dintre cele două complemente, indirect şi prepoziţional, există însă deosebiri care îndreptăţesc această opţiune: prezenţa obligatorie a unei prepoziţii („un operator de determinare”[18]), care constituie şi realizarea prototipică a acestei funcţii sintactice, imposibilitatea exprimării duble sau a exprimării ori substituirii prin clitic, posibilitatea exprimării prin forme verbale nepersonale (infinitiv, gerunziu, supin) ori capacitatea redării şi prin propoziţie conjuncţională, trăsături excluse pentru complementul indirect.

Fără a fi detaliate aceste aspecte, aşa cum sunt ele precizate în GALR (2005, vol. II, p. 416-431; 2008, vol. II, p. 438-453), realizările prepoziţionale şi denumirea de complement prepoziţional sunt discutate încă din 1973 de Valeria Guţu Romalo (p. 176-177, 202-204) şi mai apoi, în 1976, de Gabriela Pană Dindelegan (p. 888).

Totuşi, în ciuda numărului mare de prepoziţii utilizate: *cu*, *de*, *despre*, *din*, *în (întru)*, *la*, *pe (pe lângă)*, *pentru*, *peste*, *spre* ş.a. + acuzativ, *asupra*, *contra*, *împotriva* + genitiv, toate construcţiile trimit, obligatoriu ori facultativ, la un „destinatar” implicat într-un anumit fel în acţiunea verbului ori în calitatea adjectivului sau a adverbului[19]:

„Şi părintele Ioan **m-a pus** la masă ***cu*** *dânsul* şi Smărăndiţa **a ciocnit** o mulţime de ouă roşii ***cu*** *mine.*” (Creangă, *Amintiri din copilărie*);

„Eu **voi da seama** ***de*** *ale mele* câte scriu.” (M. Costin, *De neamul moldovenilor*);

„**Spune** tu ce vei voi ***despre*** *superioritatea* vânătorii cu prepelicarul.” (Odobescu, *Pseudo-kyneghetikos*);

„Tânărul, după invitaţia lui Iuga, **se adânci** ***în*** *studiul* listei de bucate.” (Rebreanu, *Răscoala*);

„Deşi **luam parte** ***la*** *giocurile* camarazilor mei, când suna ora de recreaţie, [...], cea mai scumpă petrecere a mea **consista** ***întru*** *a mă sui* pe capra unei trăsuri vechi şi părăsite.” (Alecsandri, *Vasile Porojan*);

„Fetele împăratului **s-au pus cu rugămintea** ***pe lângă*** *spân.*” (Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*);

„Prietenul tău **a făcut** ***pentru*** *tine* mai mult decât tine.” (Negruzzi, *Scrieri*);

Înclină ***spre*** *iertare*.

„Atunci calul **dă năvală** ***asupra*** *ursului.*” (Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*).

Aşadar, separarea complementului prepoziţional de cel indirect în dativ trebuie acceptată, întocmai cum şi altădată era agreată desprinderea, din aceeaşi sferă largă şi eterogenă a complementului indirect, a complementelor de agent, sociativ, de relaţie, opoziţional, cumulativ, de excepţie[20]. Avantajul acestei

[18] Cervoni 1990, p. 86, *apud* Nagy 2005, p. 297.

[19] Numărul valorilor semantice diferă de la o lucrare la alta: în GLR, 7 tipuri; la Avram 1997, 11; la Irimia 1997, 5; la Felecan 2002, 24.

[20] Gramaticile şcolare n-au admis încă această delimitare, cu excepţia complementului de agent, aşa că ele continuă să fie înglobate la complementul indirect; vezi Avram 1997, p. 362, 379.

delimitări se vede mai bine în enunțuri în care el este alături de un complement în dativ: Priveliştea *îi* aduce aminte *de copilărie*.

Gramaticile tradiționale consideră că în acest enunț există două complemente indirecte, unul în dativ (*îi*) şi celălalt prepozițional (*de copilărie*). O privire atentă asupra lor ne conduce la următoarele constatări: (a) cele două complemente realizează două structuri diferite: complementul în dativ poate fi dublat (*lui îi* aduce aminte), celălalt nu; (b) primul arată destinatarul, al doilea obiectul de referință; (c) construcția prepozițională nu e condiționată de prezența complementului în dativ şi nici nu realizează un raport de coordonare cu acesta. Prin urmare, diferențele relevate îndreptățesc acceptarea a două complemente distincte, unul indirect în dativ şi altul prepozițional.

7. Aşadar, pe baza observațiilor desprinse din cele prezentate mai sus, considerăm că numărul complementelor (necircumstanțiale) ar trebui stabilit la opt: direct, secundar, intern, indirect, de agent, prepozițional, posesiv şi comparativ. Această extindere a numărului lor nu va duce la o îngreunare a înțelegerii faptelor gramaticale, ci la o mai adecvată analiză sintactică.

În funcție de categoria de regenți, de ocurența cu alte poziții sintactice şi de clasa de substituție, situația celor opt complemente poate fi reprezentată ca în tabelul care urmează.

BIBLIOGRAFIE

Avram 1997 = Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1997.

Bărbuță 1992 = I. Bărbuță, *Structura semantico-valențială a verbului şi diateza*, în „Revista de lingvistică şi ştiință literară”, Chişinău, 1992, nr. 4, p. 49-59.

Bujor, Chiriac 1958 = I. I. Bujor, Fr. Chiriac, *Gramatica limbii latine*, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1958.

Carabulea 1957 = Elena Carabulea, *Unele observații asupra termenilor comparativului şi superlativului relativ în limba română*, în SG, II, 1957, p. 19-27.

Cervoni 1990 = Jean Cervoni, *Prépositions et compléments prépositionnels*, în „Langue française”, 86, mai 1990, p. 85-89.

Coteanu 1982 = Ion Coteanu, *Gramatica de bază a limbii române*, Bucureşti, Editura Albatros, 1982.

Craşoveanu 1973 = D. Craşoveanu, *Limba română contemporană*.– Curs. Fascicula a II-a. *Sintaxa propoziției. Complementul*, ediția a II-a, Tipografia Universității din Timişoara, 1973.

Creția 1956 = Petru Creția, *Complementul intern*, în SG, 1956, p. 115-120.

Dimitriu 1982 = C. Dimitriu, *Gramatica limbii române explicată. Sintaxa*, Iaşi, Editura Junimea, 1982.

Dimitriu 2002 = C. Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române*, II. *Sintaxa*, Iaşi, Institutul European, 2002.

Draşoveanu 1997 = D. D. Draşoveanu, *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1997.

Ernout, Thomas 1964 = A. Ernout, F. Thomas, *Syntaxe latine*, Paris, Klincksieck, 1964.

Felecan 2002 = N. Felecan, *Sintaxa limbii române. Teorie. Sistem. Construcție*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002.

Frontier 1997 = Alain Frontier, *La grammaire du français*, Paris, 1997.
GALR 2005, 2008 = *Gramatica limbii române*, I. *Cuvântul*, II. *Enunţul*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005. Tiraj nou, revizuit, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2008.
GLR = *Gramatica limbii române*, vol. I, II, ediţia a II-a revăzută şi adăugită, tiraj nou, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1966.
Graur 1973 = Al. Graur, *Gramatica azi*, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1973.
Guţu 1983 = Gheorghe Guţu, *Dicţionar latin-român*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.
Guţu Romalo 1973 = Valeria Guţu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme şi interpretări*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1973.
Heliade 1980 = Ion Heliade Rădulescu, *Gramatică românească*. Ediţie şi studiu de Valeria Guţu Romalo, Bucureşti, Editura Eminescu, 1980.
Hofmann, Szantyr 1965 = J. B. Hofmann, A. Szantyr, *Lateinische Syntax und Stilistik*, München, Beck, 1965, p. 154-155.
Iordan 1954/1956 = Iorgu Iordan, *Limba română contemporană*, Bucureşti, 1954/1956.
Iordan, Robu 1978 = Iorgu Iordan, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1978.
Irimia 1997 = Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Iaşi, Editura Polirom, 1997.
Jespersen 1924/1971 = Otto Jespersen, *La philosophie de la grammaire*, Paris, Éditions du Minuit, 1924/1971.
Manea 1990 = Dana Manea, *Probleme ale tranzitivităţii în română* (I). *Verbele cu complement intern*, în SCL, XLI, 1990, nr. 5-6, p. 447-461.
Merlan 2001 = Aurelia Merlan, *Sintaxa limbii române. Relaţii sintactice şi conectori*, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, 2001.
Nagy 2005 = Rodica Nagy, *Sintaxa limbii române actuale. Unităţi, raporturi şi funcţii*, Iaşi, Institutul European, 2005.
Neamţu 2007 = G. G. Neamţu, *Teoria şi practica analizei gramaticale. Distincţii şi…distincţii*, Piteşti, Paralela 45, 2007 (ediţia I, Cluj-Napoca, Editura Excelsior, 1999).
Pană Dindelegan 1974 = Gabriela Pană Dindelegan, *Sintaxa transformaţională a grupului verbal în limba română,* Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1974.
Pană Dindelegan 1999 = Gabriela Pană Dindelegan, *Sintaxa limbii române*, Partea I. *Sintaxa grupului verbal*, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1976 (ediţia a II-a, Braşov, Editura Aula, 1999).
Puşcariu 1976 = Sextil Puşcariu, *Limba română*, vol. I. *Privire generală*, Bucureşti, Editura Minerva, 1976.
Riegel, Pellat, Rioul 1998 = Martin Riegel, Jean-Cristophe Pellat, René Rioul, *Grammaire méthodique du Français*, Paris, PUF, 1998.
SG = *Studii de gramatică*, vol. I-III, Bucureşti, Editura Academiei RPR, 1956, 1957, 1961.
Sluşanschi 1994 = Dan Sluşanschi, *Sintaxa limbii latine*, I. *Sintaxa propoziţiei*, Bucureşti, Editura Universităţii Bucureşti, 1994.
Şerban 1970 = Vasile Şerban, *Sintaxa limbii române – curs practic*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1970.
Şotropa = C. Şotropa, *Gramatica limbii române*, ediţia a V-a, Bucureşti, Editura Cartea Românească, f. a.
L. Vasiliu 1967 = Laura Vasiliu, *Some Aspects of the Grammar of the Verb Phrase with Special Reference to Prepositional Constructions*, în RRL, XII, 1967, nr. 4, p. 341-367.
Vasiliu, Golopenţia-Eretescu 1969 = E. Vasiliu, Sanda Golopenţia-Eretescu, *Sintaxa transformaţională a limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1969.
Vasilescu; Barbu 1971 = Toma Vasilescu, N. I. Barbu, *Gramatica limbii latine*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1961.
Zugun 1993 = P. Zugun, *Funcţiile sintactice ale numelui la cele cinci cazuri*, în „Limba română”, Chişinău, III, 1993, nr. 3-4, p. 38-43.

ON SOME (NON-ADVERBIAL) COMPLEMENTS
(*Abstract*)

This study aims at bringing a few clarifications and follow-ups regarding objects (not adverbials), whose number is established at seven, by the new *Gramatica limbii române* (*Grammar of Romanian Language*), the 2005 edition. This option is justified through 'facts' of a strict grammatical nature: objects appear as determiners, generally obligatory after a verb, adjective, adverb or interjection, while adverbials (circumstantials) are, with few exceptions, optional.

This situation should not be surprising, as it has its roots in a more profound delineation of their characteristic features (the secondary object, the prepositional object), through a new vision on determinations (the possessive object), or, through a new approach of the function of completion (the comparative object). Then, the principle of uniqueness is added, which assumes "the impossibility of the existence of a second subordinate item, within the dependence on a main item, which is constructed in the same way as a given one".

In order to motivate the statute of some objects, we have extended the research to the situation that exists in Latin, and facts proved that the internal object should be considered as a function on its own, exactly as the comparative or the possessive objects.

Consequently, we have established the number of objects at eight (direct, secondary, internal, indirect, prepositional, agent, possessive and comparative). This extension will not lead to a more difficult understanding of grammatical facts, but to a more adequate syntactic analysis.

Universitatea de Nord Baia Mare
Facultatea de Litere,
Baia Mare, str. Victoriei, nr. 76